

Plný text nálezu IV. ÚS 260/05 (protiřečící si znalecké posudky)

V nálezu Ústavní soud vyslovuje názor, že účelem znaleckého posudku je objasnění skutkových okolností na základě odborných znalostí v příslušném oboru, přičemž znalecké posudky z oboru psychiatrie jsou svého druhu natolik specifické, že jejich závěry se většinou pohybují pouze v určité míře pravděpodobnosti, objektivně nezjistitelné.

Ústavní soud České republiky rozhodl dne 17. května 2007 v senátu složeném z předsedy Miloslava Výborného a soudců Elišky Wagnerové (soudce zpravodaj) a Michaely Židlické ve věci ústavní stížnosti stěžovatelky L. R., zastoupené JUDr. P. K., advokátem, proti usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 5. 1. 2005, sp. zn. 5 Tdo 1408/2004, rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 6. 2004, sp. zn. 7 To 133/2003, a rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 15. 9. 2003, sp. zn. 42 T 2/2003, za účasti Nejvyššího soudu ČR, Vrchního soudu v Praze a Městského soudu v Praze jako účastníků řízení,

t a k t o :

I. Postupem porušujícím čl. 6 odst. 1 a odst. 2 Úmluvy o ochraně základních práv a svobod, jakož i čl. 40 odst. 2 Listiny základních práv a svobod ústíím do vydání usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 5. 1. 2005, sp. zn. 5 Tdo 1408/2004, rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 6. 2004, sp. zn. 7 To 133/2003, a rozsudku Městského soud v Praze ze dne 15. 9. 2003, sp. zn. 42 T 2/2003, bylo porušeno základní právo stěžovatelky na osobní svobodu garantované čl. 8 odst. 1 Úmluvy o ochraně základních práv a svobod.

II. Proto se tato rozhodnutí ruší.

O d ů v o d n ě n í :

I.

1. Včas zaslanoú ústavní stížností (§ 72 odst. 3 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „zákon Ústavním soudu“) se stěžovatelka domáhala zrušení výše uvedených rozhodnutí, neboť měla za to, že postupem obecných soudů bylo porušeno její právo na spravedlivý proces garantované čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a svobod (dále jen „Úmluva“), dále byl porušen princip presumpce nevinny garantovaný čl. 40 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (dále „Listina“), čl. 6 odst. 2 Úmluvy a čl. 14 odst. 2 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, a také byl porušen čl. 6 odst. 3 písm. d) Úmluvy, zaručující mimo jiné obžalovanému právo dosáhnout předvolání a výslech svědků ve svůj prospěch za stejných podmínek jako svědků proti sobě.

2. Stěžovatelka v ústavní stížnosti poukazuje zejména na skutečnost, že otázka příčetnosti v době spáchání trestného činu nebyla v průběhu trestního řízení jednoznačně

vyřešena, což vyplývá zejména z protichůdných názorů uvedených ve čtyřech znaleckých posudcích v dané věci vypracovaných.

3. Výše zmíněné znalecké posudky podle stěžovatelky nikoli jasně a nerozporně vypovídají o jejím psychickém rozpoložení. První dva posudky (1. MUDr. P. Z. a PhDr. K. N. a 2. MUDr. P.T.) zůstávají v evidentní kontradikci. Třetí posudek (Institut postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví - MUDr. P. K. a kol.) byl podán zjevně podjatým znalcem a nelze k němu přihlížet. Závěr čtvrtého znaleckého posudku (2.LF UK v Praze - doc. V.H. a kol.) pak nebylo možno brát jako jednoznačný, a to s ohledem na zamítnutí návrhu jejího obhájce na doplnění dokazování výsledkem policistů, za jejichž účasti byla provedena první rekonstrukce činu na místě samém, která však nebyla procesně žádným způsobem zdokumentována, neboť jak výše uvedeno, je v daném posudku vyhrazena i možnost vyslovení jiného závěru v případě zjištění ovlivnění její výpovědi provedenou rekonstrukcí činu na místě samém. Proto se jeví jako velmi pravděpodobné, že se v době spáchání daného činu nacházela ve stavu nepřičetnosti, což je potvrzováno též výsledky intenzivní léčby psychiatrické a psychologické, které se v průběhu trestního řízení podrobila a v jejímž rámci byly zjištěny jisté skutečnosti, které tomuto tvrzení nasvědčují.

4. Porušení práva na spravedlivý proces stěžovatelka spatřovala v postupu obecných soudů, který spočíval zejména v nerespektování ústavního principu „v pochybnostech ve prospěch obžalovaného“, a to ani v případě Nejvyššího soudu, který odmítl dovolání stěžovatelky, přestože byla namítána chybná právní kvalifikace jednání stěžovatelky. Na základě výše uvedené argumentace proto navrhla, aby Ústavní soud svým nálezem v záhlaví citovaná rozhodnutí zrušil.

II.

5. Na základě výzvy Ústavního soudu se k podané ústavní stížnosti vyjádřili ostatní účastníci řízení.

6. Městský soud v Praze, zastoupený předsedkyní senátu JUDr. Jaroslavou Liškovou, i Vrchní soud v Praze, zastoupený předsedou senátu JUDr. Martinem Zelenkou, ve svých vyjádřeních zrekapitulovali průběh řízení a plně se odvolali na odůvodnění napadených rozsudků a navrhli ústavní stížnost odmítnout jako zjevně neopodstatněnou.

7. Nejvyšší soud ČR, zastoupený předsedkyní senátu JUDr. Blankou Roušalovou, ve svém vyjádření uvedl, že s námitkami stěžovatelky, pokud jde o rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, nelze souhlasit a s odkazem na odůvodnění napadeného usnesení zrekapituloval důvody, jež vedly Nejvyšší soud k vyslovení právního názoru, na jehož základě bylo dovolání stěžovatelky odmítnuto. Proto rovněž navrhl, aby Ústavní soud ústavní stížnost jako zjevně neopodstatněnou odmítl.

8. Podle ust. § 44 odst. 2 zákona o Ústavním soudu může Ústavní soud se souhlasem účastníků upustit od ústního jednání, nelze-li od tohoto jednání očekávat další objasnění věci. Účastníci souhlas poskytlí a od ústního jednání bylo upuštěno.

III.

9. Ústavní soud si k posouzení námitek a tvrzení stěžovatelky a účastníků řízení rovněž vyžádal spis Městského soudu v Praze, sp. zn. 42 T 2/2003, z něhož zjistil následující skutečnosti.

10. Rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 15. 9. 2003, sp. zn. 42 T 2/2003, byla stěžovatelka uznána vinnou tím, že „(...) v úmyslu usmrtit přikryla své dceři v kojeneckém věku (...) obličej složenou látkovou plenou a poté oběma rukama po dobu nejméně 3-5 minut tlačila značnou intenzitou na nos a ústa poškozené, čímž ji znemožnila dýchání a způsobila tak její smrt udušením, neboť vzhledem k délce dušení a nevratným změnám mozkových buněk z nedostatku kyslíku byla smrt poškozené neodvratitelná.“ Stěžovatelce byl za toto jednání kvalifikované jako trestný čin vraždy (§ 219 odst. 1 tr. zák.) uložen trest odnětí svobody v trvání deseti let. Jak uvedl soud I. stupně v odůvodnění svého rozsudku, stěžovatelka se doznala k tomu, že svou dceru zadusila, avšak uvedla, že to nebylo rozhodně v úmyslu ji zabít, ale pouze chtěla dceru uspat.

11. K posouzení duševního stavu stěžovatelky byl znalci z oboru psychiatrie a psychologie MUDr. P. Zemkem a PhDr. K. Netíkem vypracován znalecký posudek ze dne 24.1.2003 (č.l. 51 – 67), kde znalec psychiatr dospěl k závěru, že „obžalovaná v době spáchání trestného činu netrpěla duševní chorobou, jednalo se o poruchu osobnosti, která se nacházela ve stresové situaci. (...) Pocit nesnesitelnosti, neřešitelnosti v subjektivně zoufalé situaci pak vyústil ve zkratkové jednání, v jehož důsledku byly její rozpoznávací schopnosti v době spáchání trestného činu částečně sniženy, schopnosti ovládací byly sniženy měrou podstatnou.“ (str. 6 rozsudku). Znalec psycholog pak uvedl, že „na vzniku tohoto (zkratkového) jednání se podílela i specifická struktura osobnosti posuzované, zejména její nízká odolnost vůči zátěži, sebenejistota a bezradnost i nezralost, jakož i velmi pravděpodobně frustrovaná potřeba podpory, povzbuzení – závislost.“ (str. 7 rozsudku).

12. Na základě shora uvedených skutečností soud I. stupně dospěl k závěru, že „vina obžalované byla zcela jednoznačně prokázána, což vyplývá jednak z jejího doznání, jednak z dalších důkazů shora citovaných, které jsou všechny ve vzájemném souladu. (...) Pokud jde o kvalifikovanou skutkovou podstatu, není zde splněn materiální předpoklad pro její užití dle ust. § 88 tr. zákona. (...) Je sice pravdou, že obžalovaná se trestného činu dopustila na osobě mladší 15 let, jednala však ve stavu zmenšené přičetnosti, jak má na mysli § 32 odst. 1 tr. zákona, a pod tlakem nepříznivých okolností – značné únavy, kdy dcera nepřetržitě plakala a manžel jí v domácnosti ani s dcerou nepomáhal. Soud proto dospěl k závěru, že jednání obžalované je nutno posuzovat jako trestný čin vraždy dle § 219 odst. 1 tr. zákona, právě s ohledem na skutečnost, že okolnosti případu a okolnosti na straně pachatelky snižují stupeň společenské nebezpečnosti jednání obžalované již shora citovaným způsobem. (...) Při hodnocení stupně společenské nebezpečnosti jednání obžalované není možné přehlédnout, že se trestné činnosti dopustila na bezbranném kojenci, který neměl jakoukoliv možnost obrany vůči obžalované, navíc se jednalo o její dceru. Na druhé straně však nelze přehlédnout závěry znaleckého posudku z oboru psychiatrie a psychologie, kdy znalci dospěli k závěru, že obžalovaná jednala zkratkovitě a v době páchaní trestné činnosti byly její ovládací schopnosti sniženy podstatnou měrou.“ (str. 7- 8 rozsudku).

13. Proti tomuto rozsudku podala stěžovatelka odvolání (č.l. 260-264). Namítala v něm, že právní kvalifikaci jejího jednání jako trestného činu vraždy dle ust. § 219 odst. 1 tr. zákona, je třeba považovat za chybnou, neboť zde chybí jeden ze základních znaků trestného činu vraždy – subjektivní stránka, a to ani ve formě nepřímého úmyslu. A s ohledem na zamítavé rozhodnutí soudu I. stupně ohledně doplnění dokazování o revizní znalecký posudek tak má

za to, že existují-li pochybnosti ohledně stavu přičetnosti stěžovatelky v době spáchání trestného činu, mělo být rozhodnuto v souladu se zásadou trestního řízení – zásadou in dubio pro reo. Z toho důvodu bylo právním zástupcem stěžovatelky opět navrženo vypracování revizního znaleckého posudku, v němž by byl psychický stav stěžovatelky znovu podrobně přezkoumán.

14. Vrchní soud jako soud odvolací přibral do řízení dle § 105 odst. 1 tr. řádu znalce z oboru psychiatrie MUDr. P. T., který ve svém znaleckém posudku ze dne 2.11.2003 (č.l. 273 – 289) mimo jiné vycházel i z lékařských vyšetření učiněných v průběhu hospitalizace stěžovatelky v Psychiatrické léčebně Bohnice. V tomto posudku byl rovněž učiněn závěr, že stěžovatelka v době spáchání trestného činu trpěla duševní poruchou, a to „těžkou poporodní depresí, jež stěžovatelku zcela zbavila rozpoznávacích i ovládacích schopností.“

15. S ohledem na rozdílné závěry znaleckých posudků stran přičetnosti stěžovatelky v době spáchání trestného činu vyžádal si vrchní soud opatřením ze dne 18.12.2003 (č.l. 317) ústavní znalecký posudek od Institutu postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví. Na toto opatření reagovala stěžovatelka podáním ze dne 3.2.2004, v němž namítal podjatost přibráných znalců a poukázal na fakt, že jediným pracovníkem daného Institutu kompetentním k vypracování posudku je MUDr. P. K.. V této souvislosti upozornil na skutečnost, že mezi MUDr. K. a zpracovatelem prvního znaleckého posudku, MUDr. P. Z., existuje „velice blízký přátelský vztah, který je patrný též ze skutečnosti, že oba jmenovaní znalci sdílejí či donedávna sdíleli společnou ordinaci na adrese P. To mimo jiné dokládá též internetová evidence znalců a tlumočnicků, z níž vyplývá zcela jednoznačně že MUDr. K. a MUDr. Z. působí ve společné P. a s. o.“ (č.l. 322). Proto navrhnul, aby vrchní soud dané opatření zrušil a k podání znaleckého posudku z oboru psychiatrie přibral jiný znalecký ústav, např. 1. Lékařskou fakultu UK v Praze.

16. Výše uvedené námitky podjatosti vrchní soud oznámením ze dne 4.2.2004 odmítl jako nedůvodné, s konstatováním, že o kompetentnosti Institutu není pochyb, neboť je řádně zapsaným ústavem v seznamu ministerstva spravedlnosti, což není případ právním zástupcem navrhované 1. LF UK v Praze. K námitce existence blízkého pracovního vztahu zpracovatelů znaleckých posudků vrchní soud uvedl, že toto tvrzení není pravdivé, neboť oba zmínění znalci sídlí na jiných adresách a nejedná se tedy o skutečnost předpokládanou § 11 zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících. Navíc znalecký posudek Institutu museli vypracovat minimálně dva pověřené znalci, aby tak byla zajištěna jeho objektivnost.

17. Ve znaleckém posudku Institutu postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví (č.l. 335-365) ze dne 27.4.2004 kolektiv znalců pod vedením MUDr. P. K. dospěl k závěrům, že stěžovatelka v době spáchání trestného činu „trpěla úzkostnou a depresivní poruchou, poruchou přizpůsobení, která se u ní vyvíjela na bázi osobnostních zvláštností vlivem situačních faktorů. (...) V době spáchání trestné činnosti u obžalované byly její schopnosti rozpoznávací a ovládací vlivem výše uvedené poruchy sníženy, a to v daném případě zejména schopnost ovládací měrou podstatnou, forenzně významnou. Nešlo ale v žádném případě o vymizení těchto schopností nebo o stav tomuto vymizení se blížící.“ (č.l. 364).

18. Právní zástupce stěžovatelky v průběhu veřejného zasedání předložil znalecký posudek, který nechal vypracovat odborníky z 2. Lékařské fakulty UK v Praze a FN Motol. Znalci pod vedením doc. MUDr. V. H. dospěli v posudku ze dne 5.5.2004 (č.l. 368 -398) k závěru, že stěžovatelka „trpěla duševní poruchou – chorobou, která měla charakter středně těžké až těžké poporodní deprese. Ta byla dominantním psychopatologickým obrazem v

kritické době. (...) Interakce uvedených patických fenoménů pak vyústila do inkriminovaného jednání, které proběhlo v podobě tzv. zkratkového jednání, které bylo primárně motivované puzením ukončit subjektivně nadlimitní stresující situaci. (...) V době inkriminovaného jednání byly schopnosti rozpoznávat nebezpečnost jednání a jednání ovládat podstatně snižené.“ (č.l. 397).

19. Vrchní soud v Praze pak rozsudkem ze dne 1.6.2004, sp. zn. 7 To 133/2003, napadený rozsudek městského soudu zrušil ve výroku o trestu (§ 258 odst. 1 písm. d), odst. 2 tr. řádu) a znovu rozhodl (§ 259 odst. 3 tr. řádu) tak, že se stěžovatelka odsuzuje podle § 219 odst. 1 za použití § 40 odst. 1 tr. zákona k trestu odnětí svobody v trvání osmi let. V odůvodnění odvolací soud mimo jiné uvedl, že městský soud své logické postupy, na jejichž podkladě dospěl ke svým závěrům, řádně odůvodnil, stručně a srozumitelně v nich vyložil, které skutečnosti vzal za spolehlivě prokázané a o které konkrétní důkazy svá skutková zjištění opřel. Právní závěry obsažené ve výroku o vině napadeného rozsudku i v příslušných odůvodňujících pasážích tak nemohlo zvíkat ani dokazování provedené v rámci odvolacího řízení. Podle vrchního soudu konzistentnost tří ve věci podaných znaleckých posudků stran snížené přičetnosti stěžovatelky v době trestného činu byla narušena jen zjevně neobjektivním znaleckým posudkem MUDr. P. T., který shledal rozpoznávací i ovládací schopnosti vymizelými. „Lze proto uzavřít, že byt' došlo k jejich podstatnému snížení, nebyly tempore criminis ovládací ani rozpoznávací schopnosti obžalované vymizelé a stěžovatelka je za své jednání trestně odpovědná.“ (str. 4 rozsudku). Po provedení všech zmíněných expertiz v odvolacím řízení, odvolací soud zamítl jako nadbytečný návrh stěžovatelky provést výslech příslušníků Policie ČR, kteří prováděli v projednávané věci prvotní úkony. Vrchní soud považoval za správnou i právní kvalifikaci učiněnou soudem I. stupně, neboť stěžovatelka musela i přes svůj nepříznivý psychický stav jednoznačně předpokládat, že svým jednáním naprosto bezbranné a na její péči odkázané dítě usmrtí. „Je přitom nerozhodné, sledovala-li svým jednáním cíl z hlediska trestního práva zcela nezávadný, případně nebyl-li tento následek přímým cílem jejího jednání, neboť v její vědomostní, ale i volní složce nutně musela existovat představa o chráněném zájmu, vůči němuž směřovala její vůle tento zájem poškodit.“ (str. 5 rozsudku). Při přezkoumávání výroku o trestu zaujal odvolací soud stanovisko, že po doplnění dokazování, kdy byl duševní stav stěžovatelky v době činu do nejmenších detailů prozkoumán, má za to, že zjištěné okolnosti případu dovolují trest odnětí svobody mimořádně snížit i pod dolní hranici zákonné trestní sazby § 219 odst. 1 tr. zákona.

20. Předseda příslušného senátu vrchního soudu JUDr. M. Z. pak dal podnět k zahájení prošetření (protokol o veřejném zasedání ze dne 1.6.2004 na č.l. 412), zda znalec MUDr. P. T. svým posudkem nespáchal trestný čin křivé výpovědi a vědomě nepravdivého znaleckého posudku podle § 175 tr. zákona.

21. Shora citovaný rozsudek vrchního soudu napadla stěžovatelka (č.l. 438 – 443), které opřela o dovolací důvody uvedené v ust. § 265b odst. 1 písm. b), e) a g). Stěžovatelka v něm namítala zejména chybnou právní kvalifikaci svého jednání jako trestného činu vraždy, a to v důsledku nedostatku základního znaku skutkové podstaty tohoto trestného činu, tj. subjektivní stránky. Dále poukazovala i na skutečnost, že v daném případě chybí pachatel způsobit daný trestný čin spáchat, neboť znaleckým posudkem MUDr. P. T. byla vyslovena nepřičetnost stěžovatelky, a v neposlední řadě také na skutečnost, že znalecký posudek v její věci podával znalec, který měl být vyloučen.

22. Usnesením ze dne 5. 1. 2005, sp. zn. 5 Tdo 1408/2004, pak Nejvyšší soud ČR dovolání odmítl dle ust. § 265i odst. 1 písm. b) tr. řádu, neboť nebylo podáno z důvodů

stanovených zákonem (§ 265b tr. řádu). V odůvodnění tohoto rozhodnutí uvedl, že je-li stěžovatelkou namítána nesprávnost hmotně právního posouzení jejího jednání jako trestného činu vraždy, přestože má stěžovatelka za to, že ze znaleckých posudků vyplývá její nepřičetnost, nelze tuto námitku podřadit pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. řádu, ani ji v dovolacím řízení přezkoumat. Dále uvedl, že pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. řádu nelze podřadit námitku nepřičetnosti stěžovatelky v době spáchání trestného činu, neboť citovaný dovolací důvod je dán v případě, že proti obviněnému bylo vedeno ze zákona nepřijatelné trestní stíhání, avšak taxativní výčet důvodů nepřijatelnosti trestního stíhání obsažený v § 11 tr. řádu nepřičetnost obviněného nezahrnuje. K stěžovatelkou uvedenému dovolacímu důvodu dle § 265b odst. 1 písm. b) tr. řádu, který je dán v případě, že ve věci rozhodl vyloučený orgán, Nejvyšší soud uvedl, že nelze námitky stěžovatelky ohledně znaleckého posudku, jež byl podán vyloučeným znalcem, považovat za odůvodněné, zejména proto, že znalec není orgán rozhodující ve věci, jak vyžaduje citovaný dovolací důvod (str. 5 usnesení).

IV.

23. Poté, co byly stěžovatelkou odstraněny vady ústavní stížnosti, spočívající v rozporu mezi petitem a jejím celkovým obsahem, Ústavní soud konstatoval, že ústavní stížnost je přípustná (§ 75 odst. 1 a contrario zákona o Ústavním soudu), je podána včas a splňuje ostatní náležitosti vyžadované zákonem [§ 30 odst. 1, § 72 odst. 1 písm. a) zákona o Ústavním soudu]. Proto přistoupil k jejímu meritornímu projednání a dospěl k závěru, že ústavní stížnost je důvodná.

24. Každé trestní stíhání v sobě bezpochyby zahrnuje střet mezi právem na osobní svobodu a veřejným zájmem reprezentovaným pravomocí státní moci označit za zakázaná škodlivá jednání pro společnost jako celek a pravomocí trestat pachatele takových jednání. Vzhledem k tomu, že samotné trestní stíhání a z něho vzešlý trest představují vážný zásah do osobní svobody jednotlivce, a ostatně vyvolávají i další důsledky pro osobní život a životní osud jednotlivce, musí být pro takový zásah do základních práv a života jednotlivce dostatečně silné ospravedlnění.

25. Z hlediska materiálně právního musí takové zakázané jednání představovat dostatečně závažnou hrozbu pro společnost jako celek a jeho jednotlivé znaky musejí být jednoznačně stanoveny zákonem. Z hlediska procesně právního pak musí být jednoznačně zjištěno a prokázáno, že se takové jednání objektivně stalo, že představuje skutečně závažnou hrozbu pro společnost jako celek a že odsouzená osoba je skutečně tou, která toto jednání spáchala nebo se na jeho páchaní podílela. Tyto skutečnosti se přitom zjišťují a osvědčují skrze důkazní prostředky v trestním řízení. Pravidla trestního řízení jsou proto primárně zaměřena na zjištění a potvrzení toho, zda je to skutečně obviněný, resp. obžalovaný, který je zakázaným jednáním vinen. Trestní řízení proto vyžaduje v tomto ohledu ten nejvyšší možný stupeň jistoty, který je možno od lidského poznání požadovat, alespoň tedy na úrovni obecného pravidla "prokázání mimo jakoukoliv rozumnou pochybnost".

26. Ačkoliv toto přísné pravidlo se vztahuje především na dosažení co nejvyšší možné jistoty ohledně závěru vyplývajícího z důkazu, neznamená to, že soud nemusí dodržet vysoký standard i pokud jde o samotnou vypovídací schopnost a hodnověrnost důkazu samotného. Ačkoliv obecně platí, že procesní předpisy ponechávají, pokud jde o hodnocení důkazů, volnou úvahu soudci obecného soudu, volné uvážení nemůže být zcela absolutní; naopak, ochrana skrze ústavně zaručená základní práva vztahující se k postavení obviněného v

trestním řízení, nepochybně tvoří rámec, který je třeba i při volném uvážení respektovat. Shrnuto, význam důkazu prezentovaného v trestním řízení je kruciólní, neboť je jediným prostředkem, jímž státní moc demonstruje skutečnost, že jednotlivec spáchal určitý čin a že uložení konkrétního trestu je z tohoto hlediska ospravedlnitelné. Ústavní principy vztahující se k otázkám důkazních prostředků a důkazů mají za cíl zajistit, aby byl důkaz odrazem skutečných událostí a situací, tedy v podstatě garantují, aby byl jednotlivec uznán vinným na podkladě objektivních a skutečností odpovídajících zjištění. Pouze ta jsou totiž způsobila ospravedlnit krajní opatření spočívající ve zbavení jednotlivce jeho osobní svobody (srov. např. nález ve věci sp. zn. IV. ÚS 335/05, dosud nepublikován, dostupný v el. verzi na www.judikatura.cz).

27. Proto existují určité základní a podstatné zásady, které je třeba při nakládání s důkazem respektovat. Ústavní soud tak již v minulosti zformuloval zásadu zákazu tzv. deformace důkazu, tedy vyvozování skutkových zjištění, která v žádném smyslu nevyplývají z provedeného důkazu. Jinak řečeno, Ústavní soud zformuloval zásadu, že předpokladem náležitého a také ústavně souladného hodnocení důkazu je, aby informace z hodnoceného důkazu zůstala bez jakékoli deformace v procesu jeho hodnocení zachována a výlučně jen jako taková se promítla do vlastního vyhodnocení jako konečného úsudku soudu (srov. nález ve věci sp. zn. III. ÚS 398/97, Sb.n.u., sv. 11, nález č. 64).

28. Z ústavního principu presumpce nevinny, garantovaného čl. 40 odst. 2 Listiny, resp. čl. 6 odst. 2 Úmluvy, včetně z ní plynoucí zásady „v pochybnostech ve prospěch obviněného“ (in dubio pro reo), které jsou promítnuty v příslušných ustanoveních trestního řádu (§ 2 odst. 2, 5 a 6), pak vyplývá, že jsou-li možné dva či více výkladů provedených důkazů, nelze učinit zjištění, které nejvíce zatěžuje obviněného, a to právě s ohledem na princip presumpce nevinny, která vyžaduje, aby to byl stát, kdo nese konkrétní důkazní břemeno a tam, kde existují jakékoliv pochybnosti, musejí být vyloženy ve prospěch obviněného. Porušení zásady in dubio pro reo může založit důvod k zásahu Ústavního soudu do závěrů obecných soudů k hodnocení důkazů, a to tehdy, „přehledně-li obecný soud ústavně-právní význam práva na osobní svobodu a zákaz libovůle, pod jejichž zorným úhlem je třeba postupovat při výkladu všech procesních principů a pravidel daných jednoduchým právem (trestní řád), především pak principu in dubio pro reo (§ 2 odst. 2 tr. ř.).“ (srov. nález sp. zn. I. ÚS 429/03, Sb.n.u., sv. č. 31, nález č. 141).

V.

29. Městský i vrchní soud dospěli na základě provedených důkazů k právním závěrům, že jednání stěžovatelky je třeba kvalifikovat jako trestný čin vraždy podle § 219 odst. 1, 2 písm. e) tr. zákona, neboť si stěžovatelka musela být vědoma toho, že pokud 14ti dennímu miminku překryje obličej složenou látkovou plenou a oběma rukama po delší dobu intenzivně tlačí na nos a ústa dítěte, znemožní tím dítěti dýchání a dojde k jeho smrti. „Je přitom nerozhodné, sledovala-li svým jednáním cíl z hlediska trestního práva zcela nezávadný, případně nebyl-li tento následek přímým cílem jejího jednání, neboť v její vědomostní, ale i volní složce nutně musela existovat představa o chráněném zájmu, vůči němuž směřovala její vůle tento zájem poškodit.“ (str. 5 rozsudku vrchního soudu). Stěžovatelka tak musela dle vrchního soudu jednat nepochybně minimálně v nepřímém úmyslu ve smyslu § 4 písm. b) tr. zákona.

30. K tomu Ústavní soud uvádí následující. Není pochyb o tom, že stěžovatelka poškozenou usmrtila způsobem popsáním ve výroku městského soudu, stěžejní však zůstává otázka, zda závěry ohledně uvědomění si následků činu v okamžiku jeho spáchání z

provedených důkazů vyplývají se žádoucí mírou pravděpodobnosti hraničící s jistotou tak, aby mohl být učiněn jednoznačný závěr o úmyslu ve vztahu k následku, který by neporušoval princip presumpce nevinny (čl. 40 odst. 2 Listiny a § 2 odst. 2 tr. řádu). Jinými slovy z provedeného dokazování nevyplývalo, zda stěžovatelka vůbec do svých úvah při inkriminovaném jednání zahrнула i možnost usmrcení dítěte jako důsledek svého jednání. Ze spisu totiž nevyplývá, že by byl jakýkoli důkaz v tomto směru prováděn.

31. Podle ustanovení § 4 písm. b) tr. zákona je u nepřímého (eventuálního) úmyslu podmínkou odpovědnosti, že pachatel věděl, že svým jednáním může způsobit porušení nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákonem a pro případ, že jej způsobí, byl s tím srozuměn. Trestněprávní teorie vymezuje srozumění pachatele u nepřímého úmyslu jako „aktivní volní vztah pachatele k způsobení následku relevantního pro trestní právo, čímž je míněna vůle, jež se projevila navenek, tj. chováním pachatele.“ (viz Šámal, P., Púry, F., Rizman, S.: Trestní zákon. Komentář. I. díl., 6. vydání, Praha, C.H. Beck 2004, s. 52n). Srozumění je tak variantou vůle, odlišnou od chtění. Vyjadřuje v zásadě kladný vztah člověka k realitě, která jej obklopuje. Způsobení následku významného pro trestní právo není pachatelovým přímým cílem. „Pachatel sleduje svým záměrem jiný cíl, ať již z hlediska trestního práva relevantní či nikoliv, je však srozuměn s tím, že realizace tohoto případného cíle předpokládá způsobení následku významného pro trestní právo.“ (viz Jelínek, J.: Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. Praha, Linde 2005, s. 210n). Zahraniční teorie i praxe zvýrazňuje i představovou složku nepřímého úmyslu, kde nestačí pouhé vědění možnosti, ale tato možnost se musí brát vážně. Pachatel pokládá uskutečnění výsledku vážně za možné a vyrovná se s tím (sich damit abfindet). Takové pojetí uplatňuje teorie i praxe v Německu či Švýcarsku a je přímo vtěleno do ustanovení § 5 rakouského trestního zákoníku. „Pachatel musí možnost následku zahrnout do základu svého rozhodování. To, že bere pachatel nebezpečí vážně, znamená tu okolnost, že s nebezpečím kalkuluje. Při takto chápaném eventuálním úmyslu je třeba lišit skutečný psychický stav pachatele a důkazní stránku tohoto stavu.“ (blíže k tomu viz Dolenský, A.: Eventuální úmysl aneb případ slečny ze střelnice, in.: Právní rozhledy č. 2/1998, s. 55n a literatura tam uvedená nebo Solnař, V., Fenyk, J., Císařová, D.: Základy trestní odpovědnosti, podstatně přepracované a doplněné vydání, Praha, Nakl. Orac 2003, s. 280n).

32. Ústavní soud v předchozích judikátech upozorňoval na to, což ostatně uznává teorie i praxe, že u trestného činu vraždy musí úmysl, a to i nepřímý, směřovat k usmrcení člověka; sama lhostejnost ve vztahu k následku nestačí k naplnění volní složky nepřímého úmyslu (viz nálezn sp. zn. II. ÚS 301/98, Sb.n.u., sv. č. 13, nálezn č. 45). Z judikatorní praxe obecných soudů vyplývá, že u nepřímého úmyslu je třeba prokázat obviněnému jeho vědomí, že svým jednáním může porušit zájem chráněný trestním zákonem (v daném případě způsobit smrt člověka), avšak současně je třeba prokázat, že pro případ, že takové porušení způsobí, je s ním srozuměn (č. 19/1969 Sb. rozh. tr.). V jiném judikátu obecného soudu (viz č. 41/1967 Sb. rozh. tr.) je rovněž vysloven názor, že nepřímý úmysl nelze v žádném případě jen předpokládat, nýbrž je nutno jej na základě zjištěných okolností prokázat. Závěr o vražedném úmyslu lze učinit i z objektivních skutečností, např. z povahy činu, způsobu jeho provedení nebo ze zjištěných okolností subjektivní povahy, např. z pohnutky činu. Zavinění je výslednicí (mimo jiné) i osobních vlastností pachatele, a lze proto také z nich na formu zavinění usuzovat. Tyto závěry nesmějí však, jak již bylo zdůrazněno, nabýt povahy jakýchsi presumpcí. Zvlášť obtížné je objasňování a posuzování subjektivní stránky v případech, kdy pachatel spáchá trestný čin vraždy v somatickém nebo fyziologickém afektu. Koneckonců i Nejvyšší soud v napadeném usnesení konstatoval, že „znalecký důkaz je jedním z podkladů pro vytvoření soudcovského přesvědčení o otázce přičetnosti a musí být hodnocen v

souvislosti se všemi ostatními zjištěnými skutečnostmi (...) toto hodnocení musí vyústit v jednoznačný závěr soudu o stavu pachatele v době páchaní trestné činnosti.“ (str. 3 usnesení).

33. Ústavní soud se s těmito názory vyslovenými teorií a v judikatuře obecných soudů ztotožňuje a konstatuje, že v posuzovaném případě nebyly respektovány. Obecné soudy dostatečně nezohlednily závěry znaleckých posudků ohledně duševního stavu stěžovatelky v době spáchání trestného činu a nevypořádaly se jednak se zjištěními znalců, že u stěžovatelky byly její rozpoznávací schopnosti částečně a ovládací schopnosti podstatnou měrou sníženy, a jednak se závěry znalců, že si stěžovatelka plně neuvědomovala dosah a význam svého jednání, tj. se závěry o absenci srozumění stěžovatelky s následky svého činu. Tak např. znalec z oboru psychologie PhDr. K. N. ve svém znaleckém posudku dospěl k závěru, že „z psychologického hlediska lze považovat za pravděpodobné, že posuzovaná (stěžovatelka) si v popsané zátěžové situaci neuvědomovala plně dosah a význam svého jednání, jeho příp. nebezpečnost pro dceru a následkem toho i pro společnost. Popsaný delikt lze z psychologického hlediska charakterizovat jako neprogramované, nepřipravené jednání, podmíněné zejména situačně.“ (č.l. 65). K obdobnému závěru dospěl i znalec z oboru psychiatrie MUDr. P. Z., který jednání stěžovatelky, která v době spáchání trestného činu trpěla poruchou osobnosti, označil „za zkratkovité, což je jednání plynoucí z pocitu nesnesitelnosti, neřešitelnosti subjektivně zoufalé situace a které má subjektu pomoci přímou nejkratší cestou bez nějakého rozmýšlení, uvažování dosáhnout chtěné situace“ (č.l. 64, 199 a 302). Při hlavním líčení u vrchního soudu pak své závěry doplnil, že není „přesvědčen o tom, že by měla (stěžovatelka) úmysl to dítě zabít, ona chtěla ticho, klid a chtěla se vyspat. (č.l. 302).

34. Znalci z oboru psychiatrie z Institutu postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví ve svém znaleckém posudku mimo jiné konstatovali, že závěr předchozího znaleckého posudku MUDr. P. Z. o podstatném snížení rozpoznávacích a ovládacích schopností „by mohl být v některých souvislostech považován až za příliš měkký.“ (č.l. 363). Na otázku vrchního soudu, zda stěžovatelka trpěla v době spáchání trestného činu duševní poruchou, uvedli, že „trpěla úzkostnou a depresivní poruchou, poruchou přizpůsobení (...)“ (č.l. 364). K podobným závěrům o duševním stavu stěžovatelky v době spáchání trestného činu konstatujících výskyt středně těžké až těžké poporodní deprese dospěli ve svých znaleckých posudcích i znalec z oboru psychiatrie MUDr. P.T. (č.l. 286) a kolektiv znalců z 2. lékařské fakulty UK v Praze (č.l. 397), přičemž MUDr. P. T. konstatoval přímo vymizení rozpoznávacích a ovládacích schopností stěžovatelky v době spáchání trestného činu.

35. Výše uvedené závěry znaleckých posudků o duševním stavu stěžovatelky konstatující, že si stěžovatelka v popsané zátěžové situaci při svém zkratkovitém a nepřipraveném jednání plně neuvědomovala dosah a význam svého jednání, jeho příp. nebezpečnost pro dceru a následkem toho i pro společnost, zůstaly dle Ústavního soudu při posuzování subjektivní stránky trestného činu vraždy, zejména při posouzení, zda stěžovatelka jednala v nepřímém úmyslu, a při právní kvalifikaci skutku vraždy zcela stranou pozornosti obecných soudů. Právní kvalifikace jednání stěžovatelky jako trestného činu vraždy s konstatováním, že stěžovatelka jednala nepochybně minimálně v nepřímém úmyslu, neboť i přes svůj nepříznivý psychický stav musela v její vědomostní, ale i volní složce nutně existovat představa o chráněném zájmu, vůči němuž směřovala její vůle tento zájem poškodit, z výše uvedených znaleckých závěrů dle názoru Ústavního soudu jednoznačně nevyplývá a otázka nepřímého úmyslu stěžovatelky tak nebyla prokázána mimo jakoukoliv rozumnou pochybnost.

36. Stejně tak dle Ústavního soudu obecné soudy nepřihlédly při právní kvalifikaci skutku jako trestného činu vraždy k závěrům znalců konstatujících, že byla u stěžovatelky zjištěna depresivní porucha osobnosti a výskyt středně těžké až těžké poporodní deprese.

37. Z důvodů shora uvedených nezbývá než uzavřít, že právní závěr obecných soudů o tom, že se ze strany stěžovatelky jednalo o naplnění subjektivní stránky trestného činu vraždy, je v extrémním rozporu se skutkovým zjištěním obecných soudů, neboť z provedeného dokazování nelze dle Ústavního soudu bez porušení principu presumpce neviny dovodit, že jednání stěžovatelky bylo vedeno s úmyslem (byť i eventuálním) poškozenou usmrtit. Jelikož jednoznačný soulad mezi skutkovým stavem zjištěným procesně zákonným způsobem a z něj vyvozenými právními závěry jsou nezbytnými podmínkami spravedlivého procesu, nezbylo Ústavnímu soudu než konstatovat, že napadená rozhodnutí jsou rozhodnutími, která vzešla z řízení, které ve svém celku porušilo právo stěžovatelky na spravedlivý proces ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

38. Vzhledem k tomu, že napadenými rozsudky byl vysloven trest odnětí svobody, tedy trest spočívající ve zbavení osobní svobody stěžovatelky, došlo v konečném důsledku napadenými rozhodnutími především k porušení čl. 8 odst. 1 Listiny. Jak již Ústavní soud v minulosti vyložil, článek 8 odst. 1 Listiny je tím ustanovením, které v obecné rovině zaručuje jednotlivci osobní svobodu. Ustanovení čl. 8 odst. 2 Listiny, které stanoví, že nikdo nesmí být stíhán nebo zbaven svobody jinak než z důvodů a způsobem, který stanoví zákon, tak vytváří prostor a současně stanoví hranice pro omezení osobní svobody. Pokud orgány činné v trestním řízení tento zákonem (trestním řádem) vymezený legitimní prostor překročí, například v důsledku nepřiměřeného hodnocení důkazů, porušují z ústavněprávního hlediska základní právo stěžovatelky garantované čl. 8 odst. 1 Listiny (srov. nálezn ve věci sp. zn. IV. ÚS 767/05, dosud nepublikován, dostupný v el. verzi na www.judikatura.cz).

39. Pokud jde o rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, Ústavní soud uvádí, že napadeným usnesením dovolacího soudu bylo pokračováno v zásahu do základních práv stěžovatelky, jelikož trestní řízení z hlediska zásahu do základních práv je třeba nahlížet v jeho celistvosti. Ústavnímu soudu je zřejmé, že zákonná úprava dovolání staví na striktně vymezených dovolacích důvodech. Ani tento fakt nemůže nic měnit na ústavní povinnosti soudů poskytovat ochranu základním právům a svobodám (čl. 4 Ústavy ČR), Nejvyšší soud ČR nevyjímaje.

40. Jako obiter dictum Ústavní soud dodává, že nelze ponechat bez kritického povšimnutí chování senátu vrchního soudu ke znalci z oboru psychiatrie MUDr. P. T., kdy v průběhu veřejného zasedání ze dne 16. 12. 2003, jak vyplývá z protokolu (č.l. 299 – 316), opakovaně docházelo ze strany soudu nejen ke zpochybnění závěrů, k nimž znalec dospěl ve svém znaleckém posudku a které soud ohodnotil jako účelové a po stránce odborné nesprávné, ale i ke zpochybnění důvěryhodnosti, objektivity a odbornosti znalce samotného, což vyústilo v podání výše zmíněného trestního oznámení na MUDr. T. pro trestný čin křivé výpovědi a vypracování vědomě nepravdivého znaleckého posudku podle § 175 tr. zákona.

41. Jak vyplývá z obsahu rozhodnutí Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 25. 8. 2006, sp. zn. 6 T 31/2006, a potvrzujícího usnesení Městského soudu v Praze ze dne 29. 11. 2006, sp. zn. 6 To 420/2006, kterými byl MUDr. P. T. zproštěn obžaloby ze spáchání trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle § 175 odst. 2 písm. a) tr. zákona, „nebylo prokázáno, že by MUDr. P. T. ve svém posudku či při výslechu vědomě uvedl nepravdivou lživou skutečnost a ke svým závěrům dospěl na základě vlastního zkoumání a na základě

vlastního přesvědčení, nikoliv v úmyslu podat nepravdivý a lživý znalecký posudek.“ Městský soud rovněž konstatoval, že „bylo nade vší pochybnost prokázáno, pokud jde o diagnózu zjištěnou u stěžovatelky, že MUDr. P. T. dospěl, byť jinými slovy, v podstatě ke správné diagnóze, stejně jako ostatní znalci, jen měl odlišný názor na otázku vymizení ovládacích a rozpoznávacích schopností stěžovatelky.“

42. Dle názoru Ústavního soudu je účelem znaleckého posudku objasnění skutkových okolností na základě odborných znalostí v příslušném oboru, přičemž znalecké posudky z oboru psychiatrie jsou svého druhu natolik specifické, že jejich závěry se většinou pohybují pouze v určité míře pravděpodobnosti, objektivně nezjistitelné. Pokud tedy vrchní soud závěry daného znaleckého posudku zhodnotil jako neobjektivní a účelové, mohl totéž učinit i u ostatních znaleckých posudků, neboť, jak vyplývá i z citovaného usnesení městského soudu, MUDr. T. ve svém znaleckém posudku dospěl v podstatě ke správné diagnóze stejně jako ostatní znalci. Takový postup by ve svých důsledcích mohl znamenat i porušení práva účastníků na rovné postavení v trestním řízení (čl. 37 odst. 3 Listiny).

43. S ohledem na výše uvedené důvody Ústavní soud ústavní stížnosti podle ustanovení § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu vyhověl a napadená rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, Vrchního soudu v Praze a Městského soudu v Praze podle ustanovení § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu zrušil.

P o u č e n í : Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat (§ 54 odst. 2 zákona o Ústavním soudu).

V Brně dne 17. května 2007

Miloslav Výborný

předseda senátu

Odlišná stanoviska:

S výrokem nálezu ve věci sp. zn. IV. ÚS 260/05 se neztotožňuji z následujících důvodů:

1. Obecné soudy dospěly k závěru, že k úmrtí novorozence došlo v důsledku zkratkovitého jednání matky (stěžovatelky), která svůj čin nikterak neplánovala a která se jej dopustila ve stavu snížené přičetnosti, zapříčiněném poporodní depresí.

2. Ve věci byly zpracovány celkem čtyři znalecké posudky, a to nejprve znalecký posudek MUDr. P. Zemka a PhDr. K. Netíka (1.) a znalecký posudek MUDr. P. Tauttermana (2.). S ohledem na rozpory mezi těmito znaleckými posudky byl odvolacím soudem vyžádán ústavní znalecký posudek Institutu postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví, zpracovaný MUDr.

P. K. a kol. (3.). Stěžovatelka pak následně předložila znalecký posudek 2. lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Praze, vypracovaný doc. V. H. a kol (4.). Ze všech znaleckých posudků, s výjimkou posudku MUDr. T., jehož závěry však byly zpochybněny ústavním znaleckým posudkem, vyplývalo, že stěžovatelka měla rozpoznávací a ovládací schopnosti podstatně sníženy, nicméně nejednalo se o stav blížící se vymizení těchto schopností (ústavní znalecký posudek to uvádí výslovně).

3. Ústavní soud ve své činnosti respektuje zásadu minimalizace zasahování do rozhodovací činnosti obecných soudů a ve vztahu ke skutkovým zjištěním, resp. hmotněprávnímu posouzení věci, omezuje svůj přezkum pouze na existenci extrémních rozporů mezi provedeným dokazováním, skutkovými zjištěními a právními závěry. Dle mého názoru skutková zjištění, učiněná obecnými soudy, a na ně navazující právní posouzení ve vztahu k provedenému dokazování obstojí, tzn. mají v něm dostatečnou oporu.

4. V řízení před obecnými soudy nebylo a ostatně ani nemohlo být postaveno zcela najisto, co stěžovatelka v danou chvíli skutečně prožívala, nicméně měla-li dle názoru znalců rozpoznávací schopnosti sníženy pouze částečně, považuji závěr obecných soudů, že stěžovatelce muselo být zřejmé, že svým jednáním může novorozenci přivodit smrt a že s tímto následkem byla srozuměna, za odůvodněný. Jedná-li pachatel ve stavu snížené přičetnosti, nevylučuje tato skutečnost bez dalšího, že by mu nebylo možno, s přihlédnutím k dalším okolnostem, přičíst zavinění ve formě nepřímého úmyslu. Skutečnost, že se činu dopustil v době, kdy měl rozpoznávací a ovládací schopnosti podstatnou měrou sníženy, se pak promítne v úvaze soudu o výši trestu. Tak tomu bylo i v případě stěžovatelky, kdy jí byl v důsledku snížené přičetnosti udělen trest pod dolní hranicí zákonné sazby.

5. Princip *in dubio pro reo* (v pochybnostech ve prospěch obžalovaného) je třeba aplikovat tehdy, existují-li o vině obžalovaného, resp. o určité skutkové otázce, důvodné pochybnosti. Možnost, že by stěžovatelka nebyla za stavu popsaného ve znaleckých posudcích s následkem svého jednání srozuměna, však s ohledem na způsob spáchání trestného činu nepovažuji za natolik pravděpodobnou, aby bylo možno hovořit o důvodných pochybnostech a o porušení zásady *in dubio pro reo*. Tím spíše neshledávám ani extrémní rozpor mezi provedeným dokazováním a z něj vyplývajícími skutkovými zjištěními, jenž by měl za následek porušení ústavně zaručeného práva stěžovatelky na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 Listiny základních práv a svobod.

V Brně dne 2. 7. 2007

Michaela Židlická

**Odlišné stanovisko soudce Miloslava Výborného
k odůvodnění nálezu IV. ÚS 260/05**

K nálezu připojuji dle ustanovení § 22 zákona o Ústavním soudu odlišné (přesněji však pro odlišnost doplňující) stanovisko vztahující se výlučně k odůvodnění přijatého rozhodnutí.

Zdá se, že tenor odůvodnění nálezu spočívá ve výhradě koncentrovaně formulované v odst. 37. tak, že „závěr obecných soudů o tom, že se ze strany stěžovatelky jednalo o naplnění subjektivní stránky trestného činu vraždy, je v extrémním rozporu se skutkovým zjištěním obecných soudů, neboť z provedeného dokazování nelze dle Ústavního soudu bez porušení principu presumpce neviny dovést, že jednání stěžovatelky bylo vedeno s úmyslem (byť i eventuálním) poškozenou usmrtit“.

Takto formulovaný extrémní nesoulad (rozpor) právních závěrů se skutkovými zjištěními však v projednávané věci neshledávám, a to – stručně řečeno – především proto, že jeho dohledatelnost vylučuje již to, že soudy (ovšem především soud odvolací, u něhož teprve proběhlo na původní znalecké dokazování navazující doplnění dalšími znaleckými posudky a výslechy znalců) ve skutečnosti vůbec nezaměřily svoji pozornost na (domnívám se, že klíčovou) otázku, zda byla stěžovatelka schopna srozumění s – byť nechtěným – následkem svého konání, tj. též, zda byla schopna pokládat smrt nezletilé dcery za možnou a vyrovnala se s tím [srov. úpravu ustanovení § 5 rakouského trestního zákona) (citovaného v odst. 31.)], zda tedy mohla počítat s nebezpečím (možností) smrti poškozené či zda byla - pro svůj duševní stav - neschopna jejího předvídaní. Všechny tyto (a dle volné úvahy soudů i další související možné otázky) se však předmětem zkoumání v proběhlém soudním řízení nestaly, a to pravděpodobně pro (dle mého názoru chybnou) úvahu, že jejich kladné zodpovězení je konzumováno odpovědí znalců na to, zda a v jaké míře byly zachovány rozpoznávací a ovládací schopnosti stěžovatelky. To však jsou otázky jiné.

Byť zde stručně uvedené je dílem implicitně a dílem i explicitně (např. v odst. 30.) v odůvodnění přijatého nálezu obsaženo, považuji za základní vadu ve věci proběhlého soudního řízení (pro jehož rozpor s čl. 6 odst. 1, 2 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, jakož i s čl. 40 odst. 2 Listiny základních práv a svobod jsem hlasoval pro výrok rozhodnutí), nikoliv vadné hodnocení provedených důkazů (z něhož by rezultoval extrémní nesoulad mezi provedenými skutkovými zjištěními a právním závěry), nýbrž kusost dokazování, které, ponechavši stranou otázky důležité pro důkaz existence nepřímého úmyslu stěžovatelky usmrtit vlastní dítě, nemohlo být dostatečným podkladem pro závěr o vině stěžovatelky trestným činem vraždy.

Dodávám dále, že jsem považoval za správné zrušit v projednávané věci nejen rozhodnutí dovolacího a odvolacího soudu, ale i rozhodnutí soudu nalézacího též pro zachování základního práva na dvojinstanční trestní proces (srov. čl. 2 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod). Jakkoli nelze v rovině jednoduchého práva v této souvislosti předcházejícímu postupu odvolacího soudu ničeho vytýkat, jeví (a jevílo se i v průběhu odvolacího řízení) případnějším namísto obsáhlého doplňování dokazování až v opravném řízení právě z pohledu citovaného základního práva realizovat toto dokazování v řízení před soudem nalézacím. I když zde řečené napraveno již býti nemůže, považuji za

jedině správné, aby další dokazování neproběhlo až v rámci znovuotevřeného řízení odvolacího, ale již v řízení před soudem nalézacím.

Otázka:

Role znaleckých posudků v rozhodování trestních i civilních soudů. Jak lze řešit rozpory mezi znaleckými zkoumánými. Význam volného hodnocení důkazů soudem.

Pokuste se argumentovat z pozice stěžovatele ve výše uvedeném sporu i z pozice opačné.